

MINIMÁLNY ŠTANDARD PRE ŠPECIALIZAČNÝ ŠTUDIJNÝ PROGRAM V ŠPECIALIZAČNOM ODBORE

PSYCHIATRIA

1. Charakteristika špecializačného odboru

Psychiatria je špecializačný odbor, ktorý sa zaoberá problematikou psychických porúch. V rámci poskytovania zdravotnej starostlivosti zahŕňa prevenciu, diagnostiku, diferenciálnu diagnostiku, liečbu, rehabilitáciu, stanovenie prognózy a posudkovú činnosť. Okrem toho je základom pre výskum epidemiológie, etiológie a liečby psychických porúch. Je odbornou bázou pre znalecké činnosti v odbore. Konceptne vychádza a pridrižiava sa bio-psycho-sociálneho modelu zdravia a chorôb. V diagnostike a liečbe tak nadväzuje na príslušné odbory ako sú napr. neurológia, interná medicína, endokrinológia, rádiológia, klinická psychológia a v liečbe využíva farmakoterapiu, psychoterapeutické metódy a metódy rehabilitácie a psychosociálnej intervencie. Zahrňuje v sebe základné poznatky a postupy, ktoré sú náplňou odborov detská psychiatria, sexuológia, gerontopsychiatria a medicína závislostí.

2. Dĺžka špecializačného štúdia

Špecializačné štúdium trvá najmenej 4 roky.

3. Požiadavky na zaradenie do špecializačného štúdia

Odborná spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností v zdravotníckom povolání lekár.¹⁾

4. Obsah a rozsah špecializačného štúdia

A. Teoretické vedomosti

1. neurobiologické teoretické základy a ich klinická aplikácia v psychiatrii: neuroanatómia a neurofyziológia, funkčné systémy mozgu, neurochémia, mechanizmy a spôsoby signalizácie v neurónoch a v nervovom systéme; animálne modely psychických porúch,
2. genetika v psychiatrii vrátane epigenetických mechanizmov,
3. psychoneuroendokrinológia a psychoneuroimunológia vo vzťahu k príčinám psychických porúch a nežiaducim účinkom farmakoterapie,
4. chronobiológia vo vzťahu k primárnym poruchám bdenia a spánku a ich prepojenie s psychickými poruchami,

¹⁾ § 33 a 33a zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a nariadenie vlády č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení neskorších predpisov.

5. všeobecná a špeciálna psychofarmakológia – farmakodynamika, farmakokinetika, nežiadúce účinky psychofarmák a psychotropné účinky iných skupín liekov a rastlinných a syntetických psychoaktívnych látok,
6. ostatné biologické terapeutické metódy v psychiatrii – elektrokonvulzívna terapia, repetitívna transkraniálna magnetická stimulácia (rTMS), fototerapia,
7. prevencia psychických porúch (primárna, sekundárna, terciárna),
8. základy všeobecnej psychológie vo vzťahu k psychopatológii, postavenie klinickej psychológie v rámci odboru psychiatrie, základy vývinovej psychológie, základy neuropsychológie, prepojenie vzťahu medzi psychickými a telesnými procesmi (psychosomatické vzťahy),
9. teórie osobnosti a ich aplikácia v diagnostike a terapii psychických porúch,
10. sociálne aspekty psychiatrie – vplyv sociálnych faktorov na vznik a prevalenciu psychických porúch a možnosti ich prevencie, sociálna práca v psychiatrii a spolupráca so sociálnym pracovníkom, stigmatizácia osôb s psychickými poruchami a destigmatizačné programy,
11. všeobecná psychopatológia: poruchy jednotlivých psychických funkcií a procesov, ich identifikácia klinickým vyšetrením a využitím pomocných vyšetrovacích postupov (psychopatologická symptomatika),
12. syndromológia – opis základných syndrómov, ich hierarchia a prelínanie,
13. klasifikácia psychických porúch – základ historického vývoja klasifikácie a súčasne platné klasifikačné systémy (MKCH a klasifikačný systém Americkej psychiatrickej asociácie DSM),
14. jednotlivé klasifikačné triedy a diagnostické kategórie psychických porúch (psychiatrická nozológia): etiopatogenéza, poznatky o neurobiologických základoch porúch, psychopatologická manifestácia, epidemiológia, liečba, rehabilitácia, priebeh a prognóza, pracovné posudzovanie,
15. obsahová náplň štandardných diagnostických a terapeutických postupov pre jednotlivé diagnostické kategórie,
16. špecifiká diagnostiky a liečby psychických porúch v špeciálnych skupinách pacientov (deti, adolescenti, seniori),
17. komplexné psychiatrické vyšetrenie, štruktúra a obsah spracovania záznamu o vyšetrení,
18. psychodiagnostické vyšetrenie – indikácie, prehľad metód, interpretácia psychodiagnostických záverov a ich uplatnenie pri určení diagnózy a stanovení plánu liečby,
19. použitie štandardizovaných posudzovacích prostriedkov (dotazníky, škály) v psychiatrii,
20. databázy odborných informácií, základné štatistické metódy a interpretácia deskriptívnych a inferenčných štatistických výsledkov,
21. princípy, využitie a interpretácia nálezov ďalších pomocných vyšetrovacích metód – EEG, zobrazovacie metódy – CT, MRI, PET; ich význam vo výskume psychických porúch,

22. psychoterapeutické postupy – základné mechanizmy, psychoterapeutické smery, postavenie, indikácie a ciele podpornej a systematickej psychoterapie v liečbe psychických porúch,
23. právne postavenie pacienta s psychickou poruchou, hospitalizácia bez súhlasu, použitie obmedzovacích prostriedkov,
24. posudková činnosť psychiatra (súdoznalecká, pracovná), forenzná psychiatria,
25. konziliárna činnosť psychiatra, najčastejšie telesné ochorenia vo vzťahu k psychickým poruchám, súčinnosť s inými odborníkmi,
26. problematika urgentnej psychiatrickej intervencie, krízová intervencia, manažment agresívneho pacienta a pacientov so suicidálnym rizikom a konaním,
27. organizácia zdravotnej (špeciálne psychiatrickej) starostlivosti vrátane komunitnej psychiatrickej starostlivosti,
28. medicínska etika a bioetika (špeciálne so zameraním na odbor),
29. výskumné metódy v psychiatrii: základné požiadavky kladené na lekára pre účasť v biomedicínskom výskume, správna klinická prax, epidemiologický výskum, experimentálny výskum, fázy klinického skúšania, postavenie a úlohy etickej komisie,
30. história psychiatrie,
31. psychosociálna rehabilitácia psychických porúch vrátane problematiky reintegrácie psychiatrických pacientov v spoločnosti.

A.1 Špecifické témy

1. identifikácia násilia páchaného na deťati vo všetkých jeho formách, vrátane sexuálneho zneužívania dieťaťa a sexuálneho vykorisťovania dieťaťa, spolupráca s príslušnými štátnymi orgánmi; vplyv týchto faktorov na vznik a klinický obraz psychických porúch v dospelosti,
2. identifikácia násilia páchaného na ženách a mužoch vo všetkých jeho formách, spolupráca s príslušnými štátnymi orgánmi,
3. identifikácia násilia páchaného na senioroch vo všetkých jeho formách, spolupráca s príslušnými štátnymi orgánmi,
4. problematika marginalizovaných rómskych komunít, kultúrne podmienené rozdiely v manifestácii psychických porúch,
5. identifikácia rizík vývinových ťažkostí a odchýlky vo vývine dieťaťa a ich odraz v reprezentácii psychických porúch v dospelosti.

Ak účastník špecializačného štúdia témy uvedené v časti A.1 absolvoval v rámci iného špecializačného študijného programu alebo certifikačného študijného programu, nemusí ich opakovane absolvovať.

A.2. Všeobecné témy

1. zdravotnícka legislatíva,
2. zdravotnícka etika,
3. systém verejného zdravotného poistenia,
4. systém sociálneho zabezpečenia a lekárska posudková činnosť,

5. práva pacienta, vrátane práv osôb so zdravotným postihnutím,
6. princípy medicíny založenej na dôkazoch.

Ak účastník špecializačného štúdia témy uvedené v časti A.2 absolvoval v rámci iného špecializačného študijného programu, nemusí ich opakovane absolvovať.

B. Praktické zručnosti

B.1 Počet zdravotných výkonov

Zdravotný výkon	Počet
Psychiatrické vyšetrenia	
vyšetrenie pacientov s organickými psychickými poruchami (vrátane symptomatických)	50
vyšetrenie pacientov s psychickými poruchami a poruchami správania vyvolanými účinkom psychoaktívnych látok (vrátane alkoholu)	40
vyšetrenie pacientov so schizofréniou, schizotypovou poruchou, schizoafektívnou poruchou a poruchami s bludmi	40
vyšetrenie pacientov s afektívnymi poruchami	40
vyšetrenie pacientov s neurotickými, stresom podmienenými a somatoformnými poruchami	50
vyšetrenie pacientov s behaviorálnymi syndrómami spojenými s fyziologickými poruchami a somatickými príznakmi	30
vyšetrenie porúch osobnosti a správania dospelých	30
vyšetrenie pacientov s mentálnou retardáciou a poruchami psychického vývinu a poruchami správania a emócií so začiatkom v detstve a adolescencii	10
pedopsychiatrické vyšetrenie v rámci pobytu na pracovisku detskej psychiatrie	12
vyšetrenie ambulantného pacienta pod supervíziou	20
krízová intervencia v rámci ambulantného vyšetrenia alebo pohotovostných služieb	30
Iné výkony	
elektrokonvulzívna terapia	60
účasť na komunite a vedenie komunity	50+20
aktívna spoluúčasť na konziliárnych vyšetreniach	40
Psychoterapeutická intervencia	
• podporná psychoterapia	50
• účasť na skupinovej psychoterapii	20
psychoedukácia pacienta individuálna alebo skupinová	30
psychoedukácia s príbuznými a blízkymi osobami a odber objektívnej anamnézy od príbuzných a blízkych osôb	40
účasť na súdnych konaniach pri hospitalizácii bez súhlasu	20
riešenie psychiatrických prípadov v pohotovostných službách	100
hodnotenie EEG vyšetrenia pod supervíziou	5
rozbor výsledkov, psychodiagnostické vyšetrenia s klinickým psychológom	20

B.2 Rozsah povinnej odbornej zdravotníckej praxe

Povinná odborná zdravotnícka prax sa môže vykonávať na všeobecných psychiatrických pracoviskách. V týchto prípadoch je nutné zabezpečiť, aby sa účastník špecializačného

štúdiá v predpísanom trvaní venoval diagnostike a liečbe určených psychických porúch a súčasne zrealizoval predpísaný minimálny počet zdravotných výkonov.

Pracovisko	Dĺžka
jednotka intenzívnej psychiatickej starostlivosti, alebo riešenie akútnych psychiatrických stavov patriacich do kategórie vyžadujúce intenzívnu psychiatrickú starostlivosť (akútne oddelenia)	6 mesiacov
gerontopsychiatrické oddelenie alebo riešenie pacientov s gerontopsychiatrickou problematikou	3 mesiace
adiktológia alebo diagnostika a liečba pacientov s problematikou závislosti	3 mesiace
psychosomatické ochorenia alebo diagnostika a liečba pacientov s neurotickými a psychosomatickými ochoreniami (neakútne, doliečovacie oddelenia)	3 mesiace
psychiatrický stacionár pre dospelých	2 mesiace
oddelenie detskej psychiatrie (lôžkové oddelenie)	3 mesiace
psychiatrická ambulancia	3 mesiace
pobyt vo výučbovom zariadení	2 mesiace
nepsychiatrické zdravotnícke zariadenia v trvaní najmenej z toho: <ul style="list-style-type: none"> • oddelenie anestéziológia a intenzívnej medicíny • oddelenie vnútorného lekárstva • chirurgická ambulancia pri lôžkovom chirurgickom oddelení 	6 mesiacov, z toho: 1 mesiac 2 mesiace 1 mesiac
neurologické oddelenie, z toho: <ul style="list-style-type: none"> • neurologická ambulancia 	2 mesiace, z toho: 2 týždne

C. Nácvik techník komunikácie

1. osobnostné predpoklady efektívnej komunikácie,
2. verbálna a neverbálna komunikácia,
3. asertívne zvládanie konfliktov a náročných komunikačných partnerov, vrátane osôb so zdravotným znevýhodnením, marginalizovaných rómskych komunít, ľudí bez domova, utečencov, migrantov a iných zraniteľných skupín, s ohľadom na ich špecifické potreby v komunikácii.

Ak účastník špecializačného štúdiá témy uvedené v časti C. absolvoval v rámci iného špecializačného študijného programu alebo certifikačného študijného programu v období kratšom ako 10 rokov, nemusí ich opakovane absolvovať.

5. Ukončenie špecializačného štúdiá

Špecializačné štúdium sa ukončí špecializačnou skúškou pred skúšobnou komisiou, ktorej súčasťou je obhajoba písomnej práce.

6. Výstupné vedomosti a zručnosti

1. schopnosť reflektovať a interpretovať začlenenie odboru psychiatria v rámci odborov medicíny a uplatňovať princíp bio-psycho-sociálneho modelu zdravia a choroby,
2. ovládať a uplatňovať poznatky o neurobiologických, psychologických a sociálnych príčinách psychických porúch a primerane ich zohľadňovať v diagnostických a terapeutických postupoch,
3. ovládať symptomatológiu a syndromológiu psychických porúch a optimalizovať diagnostické závery podľa platných klasifikačných systémov,
4. správne indikovať a interpretovať pomocné vyšetrenia,
5. účelne získavať relevantné informácie od pacienta, príbuzných, z dokumentácie a iných kolaterálnych zdrojov na stanovenie diagnózy,
6. stanovovať diagnózu so zvažovaním diferenciálnej diagnózy psychických porúch s využitím pomocných a doplnujúcich vyšetrovacích metód ako sú biochemické, genetické, zobrazovacie, elektrofyziologické a psychodiagnostické metódy,
7. uplatňovať v liečbe ambulantných a hospitalizovaných pacientov s psychickými poruchami princípy medicíny založenej na dôkazoch a rozvíjať svoje vedomosti a zručnosti pri aplikácii týchto princípov, postupovať podľa štandardných postupov, pokiaľ sú dostupné, ovládať postupy pri liečbe bez schválenej indikácie,
8. ovládať terapeutické postupy tak, aby mohla byť poskytovaná zdravotná starostlivosť pre široké spektrum psychických porúch s využitím psychoterapeutických postupov, biologických terapeutických metód, psychofarmakológie, psychosociálnej rehabilitácie a psychoedukácie,
9. poskytovať akútnu intervenciu, podpornú psychoterapiu a psychoedukáciu podľa charakteru psychickej poruchy, a to pre pacientov i pre blízke osoby, ovládať techniky empatického rozhovoru, a to aj v pohotovostných službách,
10. dokumentovať nálezy a prepúšťacie správy v tlačenej aj elektronickej forme pri využití systému e-health,
11. postupovať pri indikácii obmedzovacích prostriedkov a dôsledne ich dokumentovať, ovládať podmienky pre hospitalizáciu bez súhlasu a procesné postupy, ktoré s tým súvisia,
12. využívať interdisciplinárnu spoluprácu v komplexnej starostlivosti o pacienta,
13. využívať svoje vedomosti a zručnosti pri konziliárnej činnosti na iných ako na psychiatrických pracoviskách,
14. aplikovať získané vedomosti a zručnosti z odborov neurológia, vnútorné lekárstvo, anestéziológia a intenzívna medicína a chirurgia v komplexnej starostlivosti o pacientov s psychickou poruchou,
15. využívať získané vedomosti zo sociálneho lekárstva, epidemiológie, štatistiky, klinickej psychológie a ovládať základné legislatívne predpisy so vzťahom k psychiatrickej praxi.